אור המאיר — כי תבוא

בפסוק והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך לשמור לעשות את כל מצותיו. צריך לדעת אומרו לשון והיה שיגיד שמחה אם שמוע תשמע בקול ה' וכי שייך לשון שמחה בדבר שהוא מצווה ועומד: לשמוע בקול ה' ואם לאו טוב שלא נברא יותר משנברא ועוד כפל בלשונו אם שמוע תשמע. ויובן ע"ד התיקונים בראשית תמן ראי תמן שמעי תמן בת לכאורה דברי קודש צריך הבנה מה בא להשמיענו שיש בתיבת בראשית שלשה צרופים אלו והכוונה שבא ללמוד לאדם דעת איך יתנהג א"ע עם חמש חושיו המחולקים חוש הראות וחוש השמע וחוש המישוש וכ"א מחולק בכלי שמושו בפ"ע וגם יש חוש המשותף ותמן מעורבין כללות החושים יחד וזה לך האות בצאת ישראל ממצרים וזכו כלי גופם ופרטי חושיהם זכו אח"כ במעמד הקדוש לראות את הנשמע ולשמוע את הנראה כנאמר וכל העם רואים את הקולות ונתעוררו חז"ל שראו את הנשמע ולכאורה היא נגד טבע הבריאה חוש הראיה משמש לעצמו וחוש השמע משמש לעצמו אמנם לפי האמת שייך שפיר ואינה נגד הטבע כיון שיש ג"כ חוש המשותף ושם הכל אחד ורוב בהירותם וזכות גופם עמדה להם שבאו לבחינה זאת לראות בעין הגשמי את הנשמע ולהשכילך בינה כי לכולם יש להם מקום מוצא במדות עליונים וכל חוש נמשך ממדה ידוע וחוש המשותף ממדה יותר עליונה אשר שם אין שום פירוד והתחלקות כלל כ"א ויהי בנסעם מקדם נפרדו כל או"א לבחינתו וכאשר בשורש ככה נתפשט למטה ונעשים חושים מחולקים באדם הגשמי וכיון שהאדם מעלה א"ע בתכלית הזכוך עד בחינת חוש המשותף בנקל לראות את הנשמע כי שם מעורבים כללותם יחד ומזה ידמה המשכיל לזי"ה שמעותד לתקנם עודו בחיים חיותו הגם שנראה בהם בחינת התחלקות דין ורחמים אמנם במקומם המה אחדין דלא מתפרשין וכולם מעורבים יחד כ"א בנסעם מקדם ונתפשטו ממקורם מצדינו מכנים אותם לריבוי תוארים והתחלקות הפעולות חסדים וגבורה ורחמנות וכדומה הכל מצדינו וגשמיות הרכבות הגופים אכן יקר רוח ואיש תבונה העובד את הבורא ב"ה באמת ובלב שלם ומעלה ומגביה התחלקות המדות למקום אחדותם כמבואר למעלה בכמה מקומות וזהו הנרמז בדברי קודש התיקונים בראשית משמעו ל' חכמה כתרגום יונתן במלת בראשית בחוכמתא כלומר כשחננך ה' ונתן לך חלק בחכמה שהוא למעלה מעולם הנפרדים ותמן מעורבים התחלקות החושים תמן ראי תמן שמעי כלומר שם מעורבים החושים בחוש המשותף ויכול לראות את הנשמע ולשמוע את הנראה וכללות החושים המה במשקל השוה בלתי נפרד ועיין במקום אחר הענין ובאופן אחר בראשית תמן ראי ותמן שמעי וגו' כי אנו רואין רבים הם הנכוין בגחלתן של צדיקים התמימים בראותם שעוסקים לפעמים בגשמיות המוכרחים בהם שבלתי אפשרי זולתם איש בער ולא ידע את זאת שגם שם לו חוק ומשפט לעבוד עבודתו ואינו פונה אל מדעתו שעה אחת ולכן נותן דופי לצדיק לומר הלא הוא אנוש כערכנו לעשות דברים אשר לא המה ואין בהם חפץ בכסיל לא יבין את זאת שאיש הירא ובר לבב יכול לפעול בדברים הנראים גשמיים אשר זולתו לא יפעול כזה אפילו עם תורה ותפלה כי חכמת החכם האמיתי עומדת לו לנטות עצמו קצת למדריגות התחתונים וגם שם עובד עבודת הבורא ב"ה ולוקח לעצמו משם רמיזא דחכמתא להשיג במושכלות כנזכר לעיל כמה פעמים מהות הענין ואדרבה גורם תוספות תענוג שלם יעשה לנ"ק המלובשים שם לבלתי יעשו מריבה כלפי מעלה לומר גם אנן בעינן למהוי קדם מלכא והחכם יעשה שלום להם כי בחכמה אתבריא וא"ל שלזה רמז התיקונים בראשי' היינו החכמה כנזכר אם חלק לך בבינה ובחכמה לקשור החכמה לפרטי המדריגה תמן ראי תמן יש לך רשות לראות אפילו בהקרה לפעמים ראיה לא טובה עם החכמה יכול לראות לכל מקום ובוודאי יעשה איזה פעולה הנוגע אל הבורא ב"ה ותמן שמעי כלומר עם החכמה יש לך רשות לשמוע כל המזדמן לפניך כיון שיכול לקשור ולהכנס לכללות המדריגות ואפילו מדבר איש אל רעהו שומע משם קול הקורא פנו דרך לה' כמבואר ואדרבה עם כריית אזנים ופקיחת עינים כזה גורם תענוג אליו יתברך שמשמח לקראת הפקחים העובדים אותו אפי' במדריגות כאלו מול דברינו בא הרמז בתורה והיה יגיד שמחה אם שמוע כלומר בהקרה לפניך לפעמים לשמוע אפילו דבר שאינו ראוי לשמוע או לפעמים מוכרח בדבר לשמוע איזה סיפורים מהמוני עם הפוערים פיהם לבלי חק ובע"כ צריך לענות מענה בעצה יגיד הכתוב תשמע בקול ה' אלהיך כלומר אל תטה אוזן לשמוע חיתוך דיבוריהם הגשמים כי אם תדע נאמנה שבודאי גם בדיבורים אלו מוכרח להיות איזה אותיות התורה המושכים חיות לדיבורים אלו וגם כאן יש קול הקורא פנו דרך לה' וזה הקול תשמע לשלול הברת קול אחר אל יכנסו באזנך כלל ודו"ק:

יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך בדרך אחד יצאו אליך. ובשבעה דרכים ינוסו לפניך. צריך להבין מאי נפקא מינה אם ינוסו בדרך אחד או בשבעה דרכים יהיה איך שיהיה ובלבד שיפנו עורף ולא פנים כי לזה אנו מבקשים שיפנו עורף

אלינו והנראה דאיתא בזוהר מאן הוא דבבא דבר נש לעילא ואין לו לאדם שום שונא בעולם כשנאת היצה"ר הצופה לצדיק ומבקש להמיתו וכן דרכו של יצה"ר עומד על ימינו לשטנו יוריד ומחטיא ואח"כ עולה ומקטרג ומכל פרטי עבירה שהחטיא נעשה מלאך משחית למעלה המעניש אותו תמיד והוא שונא וקם עליו לאויב ולכן אם הסכיל עשות רע ונכשל בעבירה ירבה בתפלה ותחנונים להתחנן על נפשו אשר לא יגיע מעשה ידיו בעצמו מלאך המשחית וכנזכר בספרים פ"ה העבר חטאתי מלפניך מוסב על מלאך רע שנעשה באמצעות החטא והנה זה לעמת זה עשה אלהים כמו בסטרא דקדושה טרם שנברא מלאך הקדוש באמצעות מעשים טובים צריך להיות תחלה בסוד עיבור והריון ולידה כנודע מספרים לעומת זה בקליפיות טרם שנולד מלאך המשחית נעשה שם ג"כ בחי' אלו עיבור והריון לידה ואח"כ עומד על ימינו של עושהו לשטנו ולצער לו ודוד המע"ה רוב חכמתו עמדה לו וידע איך להתפלל ולעקור את בחי' הקליפיות העומדים עליו ממקורם ושרשם כמו דאיתא בהאר"י ז"ל על פסוק בני נכר יבולו ויחרגו עיין שם וכבר בארנו למעלה מזה הענין כלל העולה החי יתן אל לבו מה החטא גורם לא די שברא כלי משחית על עצמו ועוד שגורם יחוד בסט"א בעיבור והריון ולידה כנזכר ואם כן גדול עונו מנשוא שגרם ככה וזה עיקר כוונת היצר הרע בחטא האדם בכדי שיתמלא קומתו בחטאוי דבני נשא כמו דאיתא בזוהר דלא משתלם האי מנוולא אלא בחטאוי דבני נשא וע"ד לא נתמלא צור אלא בחרבנה של ירושלים כמבואר למעלה והנה עתה בדור הזה שנתמעטו הלבבות ואין אתנו יודע עד מה אם נכשל בעבירה וגרם כל הנ"ל לעקור ולשרש אחריה כמו כחם של ראשונים שהיה כחם יפה לעקור ולשרש מעיבור והריון ולידה על כל פנים מחוייב האדם לשמור שלא יאבד חותמו החתום בפניו ואך בצלם יתהלך איש אשר בצלם אלהים נעשה האדם ואם תואר פניו לא ישונה תועלתו גדולה אשר עמים תחתיו יפלו מתואר דמות פניו ושם קדוש החתום השומרו כנזכר בזוהר שם אלו"ה וזה תולה בכשרון הפעולות ותשובתו הרמתה בתוהה על הראשונות וחורט בחרטה גמורה אשר לא יעלה על לב לעולם לעשות ככה גם בזה מעביר ומבטל את מלאך המשחית שנברא מחטאו וזהו מרמז בכתוב יתן ה' את אויביך ולא נודע מאיזה אויבים דברה תורה רמז הכתוב באצבע הקמים עליך עליך דייקא היינו אויב העומד למעלה ממך וכדברי הזוהר מאן הוא דבבא דבר נש לעילא אמנם אם נפשך לדעת באיזה זכות יתן ה' את האויב בידיך ואתה נבער מדעת איך לשרש ולעקור אותם מעיבור והריון ולידה כאשר פעלו הראשונים וא"כ הרי אני כעץ יבש לזה מודיע הכתוב עוד יש תרופה למכתך אם תקעת לזר כפך והסכלת עשות רע להוליד אויבים הקמים עליך לעילא תראה לתקן דמות דיוקנך להאיר בפניך שם אלו"ה כנזכר ותועיל שיהיה נגפים מפניך ממש משם השמירה המאיר וחתום בפניך וזה תולה בתיקון מלא קומתו וקישוט ז' המדות אזי אינו מאבד חותמו המאיר בפניו וכדין אתרפי האי סטרא דמסאבא ונהרס בנינה מז' תועבות הפכיים כנזכר כשזה קם זה נופל אמנם כך דרכו של היצה"ר בתחלה אומר לו עשה כך ואח"כ אומר לו לך עבוד ע"ז והכוונה בוודאי בתחילת דברו כשבא לפתות החליק עליו בלשונו למצוא עונו שקל בעיניו ודש בעקביו ונעשה אצלו היתר גמור אחר זה מפתהו לומר עשה עבירה זו ג"כ הגם שהיא חמורה יותר מראשונה עכ"ז אומר עשה כך ומלת כך הוא מהפתוי לומר שעבירה אחרונה קלה כראשונה וזהו עשה כך שנעשה האדם באמת קל מהרה להתפתות עד שנתפתה לילך ולעבוד ע"ז לזה בא הכתוב באזהרה לכפול שמירתו מעצת היצה"ר וכשבאת ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך בדרך אחד יצא אליך ומסמא עיניך לומר על החמורות כקלות שהם רק דרך אחד כנזכר היום אומר לו עשה כך שקלה כראשונה ולמחר אומר לך עבוד ע"ז וזהו הרמז במלת דרך אחד או משמעות דרך לשון יחוד כמו דרך גבר כל עצמו ורצונו הצופה להחטיאך לעשות יחוד בקליפיות שישתלים האי מנוולא בחטאוי דבני נשא כנזכר לעיל ואם תזכה ולא תאבה לו להיות עמו והיינו בקישוט ז' מדותיך להיות נקי ממום ומגע נכרי בשבעה דרכים ינוסו לפניך הכוונה כשתקשוט שבעה מדותיך הקדושים לבנות בנין הקדושה עמהם אזי תהרוס בנין הסט"א מז' תועבות הפכיים כשתערוך מלחמה נגדו לבלתי עשות עצתו בשבעה דרכים הנ"ל יגרום שיפנו עורף ולא פנים וינוסו מלפניך וגם רומז בשבעה דרכים ינוסו לפניך היינו כשרוצה לפתות האדם למדה הפכיית מז' תועבות בוודאי תחילת בואו לחלוק בלשונו למצוא עונו לשנוא אינו בא כ"א בדרך אחד היינו לנטותו מדרך המלך לדרכו המעוקל למדה א' מז' תועבות ובראותו שלא יכול לו ונעשה מנוצח לפניו אזי בורח ממדה זו לפתותו במדה אחרת וכן נוהג עד ז' תועבות מדות הפכיים בורח ממדה למדה פן יפתה אותו שילכד במצודת חרמו לזה מודיע הכתוב גודל האזהרה והשמירה שצריך האדם להיות מלומד בהלחמה שגדולה עצת היצה"ר ואל יקל בעיניך בבואו בתחלת פתוי רק בדרך אחד ולא יכול לך כי בשבעה דרכים ינוסו לפניך כנזכר שבורח ממדה למדה ללכדך באחת מהנה ע"כ בין תבין אשר לפניך לכפול שמירתך ואז טוב לך בזה ובבא אנס"ו: